

Sygn. akt V CSK 292/14

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa "H." S.A. w K.
przeciwko Związkowi Gmin [...]. z siedzibą w G.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 grudnia 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego
w (...)
z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 października 2013 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanego Związku Gmin [...]. z siedzibą w G. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 31 sierpnia 2012 r., w którym zasądzono od pozwanego na rzecz powoda „H. ” Spółki Akcyjnej w K. kwotę 1.276.053,68 złotych z ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu tytułem kary umownej za odstąpienie od umowy z przyczyn, za które wyłączną odpowiedzialność ponosi zamawiający. Tym samym wyrokiem oddalone zostało powództwo wzajemne pozwanego o zasądzenie od powoda kary umownej za odstąpienie od umowy z przyczyn, za które wyłączną odpowiedzialność ponosi powód.

W sprawie ustalono, że strony łączyła umowa o roboty budowlane - hydrotechniczne oraz odmulenie i pogłębienie fragmentu jeziora R., w której strony zastrzegły m. in. karę umowną w wysokości 10% wynagrodzenia umownego w wypadku odstąpienia od niej z przyczyn, za które wyłącznie odpowiadał pozwany i karę umowną w wysokości 20% tego wynagrodzenia za odstąpienie od umowy z przyczyn, za które wyłącznie odpowiadał powód. Powód złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy, gdy po rozpoczęciu robót okazało się, że dokumentacja projektowa nie opisywała w należyty sposób przedmiotu zamówienia, była zdezaktualizowana, uniemożliwiała powodowi prawidłowe oszacowanie zakresu robót i wartości zamówienia składanego w ramach przetargu publicznego, a pozwany odmówił uzgodnienia zmian z projektantem. Sąd uznał, że dokumentacja projektowa została dostarczona powodowi przez pozwanego niezgodnie z wymaganiami art. 31 ust. 1 ustawy - Prawo zamówień publicznych. W ocenie Sądu uzasadniało to odstąpienie powoda od umowy i żądanie kary umownej od pozwanego, a jednocześnie przesądzało o niezasadności powództwa wzajemnego. Sądy nie uwzględniły wniosku pozwanego o zmniejszenie kary umownej uznając, że niewątpliwie powód poniósł koszty związane z przygotowaniem oferty i placu budowy, zleceniem wykonania prac geodezyjnych i projektu wykonawczego, pozwany nie wykazał natomiast, że ziściły się przesłanki z art. 484 § 2 k.c.

W skardze kasacyjnej opartej na podstawie z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. i skierowanej przeciwko rozstrzygnięciu o powództwie głównym, pozwany zarzucił naruszenie art. 354 § 1 k.c., art. 484 § 2 k.c., art. 491 § 1 k.c. i art. 484 § 1 k.c. w zw. z art. 5 k.c., art. 495 § 1 i 2 k.c.

Odpowiedź powoda na skargę kasacyjną została zwrócona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej pozwanego został oparty na przesłankach ujętych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Skarżący powołał się na występowanie następującego istotnego, jego zdaniem, zagadnienia prawnego - „czy zasadne jest zasądzenie kary umownej, co do zasady, względnie w pełnej wysokości na rzecz jednej ze stron umowy, pomimo jej niezrealizowania, w szczególności w kontekście, iż kara umowna według obiektywnych kryteriów, przekroczyła możliwy do uzyskania zysk w przypadku prawidłowego, terminowego i bezusterkowego wykonania umowy w pełni, a nadto żądanie powoda jako wykonawcy w postaci aktualizacji dokumentacji projektowej nie było możliwe do spełnienia z uwagi na zakaz wynikający z p.z.p.”.

Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie nowe i dotychczas niewyjaśnione. Zagadnienie to musi mieć charakter istotny i być zagadnieniem ściśle juretrycznym, dającym się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08, BSN IC 2009, nr 4, s. 48). Przedstawienie istotnego zagadnienia

prawnego wymaga jego precyzyjnego sformułowania poprzez wskazanie przepisu prawa materialnego lub procesowego, z którym jest związane, i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11).

Istotne zagadnienie prawne nie występuje, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Trzeba przy tym uwzględnić, że skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, a ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy przy jej rozpoznaniu byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym, czy wątpliwościami prawnymi i pozwalać na ich rozstrzygnięcie.

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003 r., (OSNC 2004, nr 5, poz. 69), której nadano moc zasady prawnej, stwierdzono, że zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania nie zwalnia dłużnika z obowiązku jej zapłaty nawet w razie wykazania, że wierzyciel nie poniósł szkody. Sąd Najwyższy wskazał, że w art. 484 § 1 zdanie pierwsze k.c. doszło do zmodyfikowania ogólnych przesłanek odpowiedzialności kontraktowej dłużnika w razie powstania obowiązku zapłaty przez niego kary umownej, ponieważ jej zapłata w wysokości pierwotnie umówionej może nastąpić bez względu na fakt wystąpienia i wysokość poniesionej szkody.

Wśród okoliczności rzutujących na możliwość miarkowania kary umownej jako rażąco wygórowanej wskazuje się na takie okoliczności jak: stopień winy dłużnika, jeśli na tej zasadzie oparta jest jego odpowiedzialność, stosunek kary umownej do wartości spełnionego świadczenia, wartość robót ustalona w umowie, w której kara została zastrzeżona, przyczynienie się wierzyciela do szkody, zaś w przypadku kary umownej zastrzeżonej za opóźnienie - przyczyny opóźnienia w zakończeniu prac (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1980 r., I CR 229/80, OSNCP 1980 Nr 12).

Kara umowna należy się wierzycielowi tylko wtedy, gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność (art. 471 k.c.), tj. niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wynika z niedołożenia przez dłużnika należytej staranności (art. 472 k.c.), czyli jego winy w postaci co najmniej niedbalstwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1999 r., III CKN 166/98, nie publ.).

Zmniejszenie kary umownej w trybie art. 484 § 2 k.c. może nastąpić wyłącznie na wniosek dłużnika. Oznacza to, że występując z takim żądaniem winien on wykazać przesłanki uzasadniające miarkowanie kary umownej albowiem z faktu ich zaistnienia to dłużnik, a nie wierzyciel wyciąga dla siebie korzystne skutki (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 r., III CKN 337/98, nie publ.). Problemy, które pozwany powoływał jako wymagające wyjaśnienia, zostały już więc należycie wyłożone w orzecznictwie, a w sprawie niniejszej nie występują szczególne okoliczności wskazujące na powstanie nowych wątpliwości.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej na pierwszy rzut oka sprzeczności wyroku z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m. in.: postanowienie SN z dnia 8 marca 2002 r., sygn. akt I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; postanowienie SN z dnia 10 stycznia 2003 r., sygn. akt V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego wyroku uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom, były więc dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (por. m.in. postanowienie SN z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, postanowienie SN z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156). Sam zarzut naruszenia, nawet oczywistego, określonych przepisów prawa nie jest wystarczający, gdyż nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, mimo bowiem nawet oczywistego naruszenia prawa, wyrok może być prawidłowy (postanowienie SN z dnia 7 grudnia 2011 r., V CSK 113/11, nie publ.). Skarżący nie wykazał, że Sąd drugiej instancji dopuścił się oczywistego naruszenia prawa w powyższym

rozumieniu oraz że zaskarżony wyrok jest oczywiście wadliwy. Argumentem na rzecz takiej oceny nie może być stanowisko pozwanego, że przedstawienie przez niego wadliwej, nieaktualnej dokumentacji projektowej na etapie ogłaszania przetargu świadczy o tym, że powstała niemożliwość wykonania umowy niezawiniona przez żadną ze stron.

Okoliczności sprawy nie wskazują także na występowanie innych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Z przytoczonych względów należało odmówić jej przyjęcia do merytorycznego rozpatrzenia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).